

Térzenét adtak reggel és délben...

EGY FIATAL MUZSIKUS HAZATÉRT • INGYEN KONCERTEK
ELVÉSZ-E AZ ÁLLAMI HANGVERSENYZENEKAR TÖRTÉNETE?

Három vaskos kötet ezer oldalán a magyar művelődés egyik legszebb, mert legtöbb áldozattal életre keltett szakasza. Az adatok hiánytalanok és pontosak. Bor Dezső életművét foglalta szerény statisztikába és naplójegyzetekbe. Az Állami Hangversenyzenekar és elődje, a Székesfővárosi Zenekar története ez. Gigászi akarásról, egész életüket áldozó küzdeletről, erőfeszítésről tanúskodnak a szürke számok és ezernyi név, adat. Jó negyven éve kezdődött...

Mostoha múlt

Milyen nevelésesen rövid idő! A drezdaiak emlékkönyve 400 éves zenekarról szól, Londonban már belépődíjas hangversenyeket rendeztek 300 évvel ezelőtt, a párizsi Concerts Spirituales 1725-ben indult, Lipcsében 1781-ben adták el az első bérleteket. És ami előtte volt: Palestrina és Monteverdi, Bach és Händel, Mozart és Beethoven világa! A mi Mátyás alatti szép nekirugaszkodásunkat ugyanerre a 400 évre eltemette Mohács.

Legrégibb zenekarunk, a Filharmóniai Társaság, operai elfoglaltsága mellett, kézbe vette a múlt század hangversenyéletének irányítását, de mindaz, ami az első világháború végéig komoly, művészi színvonalon zajlott, túlságosan ritka és túlságosan ünnepi esemény volt. A tömegek érdeklődését felkelteni és kielégíteni nem tudta. Akik ilyesmivel kísérleteztek, elvéreztek.

A húszas évek elején aztán hazatért a hadifogságból egy fiatal muzsikussal, aki nem vár semmiféle támogatásra, nem kért pénzt, semmit. Néhány lelkes társat keresett és megalakította a fővárosi amatőr zenekarát.

Cantata profana

A Zenedében hegedülni tanult. Aztán az Istvánlelki Főműhelyben dolgozott, onnan invitálták 1911-ben az Újpesti Munkásotthonba: tanítsa muzsikálni és zenét hallgatni az embereket. Zenekarát meg kellett tanítania a kottaolvasásra. Szívós munkája gyors eredménnyel járt. Hamar megindultak a hangversenyek, szereplések. 1914. június 29-én munkás júniáliszok rendeztek a Budagyöngyénél. Vidám potpourrit játszott éppen a zenekar, amikor leállította őket az ügyeletes rendőr: megölték a trónörökös! Félbeszakadt a muzsikálás — hosszú évekre... A fogságban is zenekart szervezett. Mikor hazajött, a Fővárosi Könyvtárban kapott állást. Ott gyűjtötte egybe a zenélni szerető és tu-

dó ismerőseit, kollégáit, barátait.

Az első évben, alig hogy bemutatkoztak, megkezdtek a hangversenyek végtelen sorozatát. Másfél hónap alatt 51 koncert az Állatkertben. Ez volt az indulás! Aztán a Gellért-fürdőben újabb 150 szereplés, a téli évadban. A muzsikussal nappal hivatalban, orvosi rendelőben, iskolákban dolgoztak. Délután próbáltak, este hangversenyeztek. Ingyen!

De jöttek a vendégkarmesterek és szólisták. A főváros büszkélkedett velük. Lassan-lassan pénzt is kaptak, hogy még többet szerepelhessenek. Volt kinek komponálniuk a magyar szerzőknek. Tehetségvédő hangversenyeket rendeztek: Fischer Annie 11,

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: <i>Fodor Lajos</i>		Cím: <i>Térzenét adtak reggel és délben...</i>		Forrás: <i>Közt. Székhely</i>		1965. júl. 8.		(Hely)		(Idő)		(Köl. v. tüz.)		(Oldal)	
Tárgy		Hely		Idő		Személy		Helyszám		OSZTÁLYOZÁS		78(064.5)		1965	

Faragó György 13 éves volt, amikor bemutatták. Vaszy Viktort még hegedűművészként népszerűsítették, később ő dirigálta a Cantata profana igazi — Bartók szerint is hiteles — bemutatóját. Dohnányi, Failoni, Ferencsik, Fleischer, Solti, Szenkár és a bécsi Weingartner vezényelte az amatőr együttest. S a saját műveit Kodály.

1939-ben lett hivatásos zenekarrá a társaság. Ekkor minden reggel és délben térzenét adtak budai fürdőkben, délelőtt-délután próbáltak, este hangversenyeztek. Ansermet, Edwin Fischer, Molinari, Previtali vezényel, és Bor Dezső 1412 alkalommal!

Vissza Újpestre

A második világégés után fiatalabbaknak engedte át az újjászervezést. Még néhány-szor vendégeskedett a régi pultnál, aztán meglevő erejét visszavitte Újpestre. Újból munkászenekart tanított — tanúja voltam, milyen fáradhatatlanul és milyen eredményel. Később nyugdíjba ment, mint fővárosi könyvtárhivatalnok. Zenei munkájáért formai okokból nem kaphat nyugdíjat... A közben Állami Hangversenyzenekarrá lett együttes minden lépését nyomon követi, most is. Naplót vezet róluk, némán figyelj őket. Nehezen szólal meg, inkább csak a nézéséről lehet tudni, hogy örül, vagy bosszankodik-e. Öreg barátjával, a kezdetől nyugdíjazásáig muzsikáló *Kenesei Sándorral* (Schweitzer Bach-könyvének fordító-

jával) most megírta a zenekar krónikáját, s várják, kíváncsi-e valaki a gazdag adatkincsre, a budapesti hangversenyélet kibontakozásának történelmi jelentőségű és hitelű feljegyzéseire.

Fodor Lajos